

Радна ...

Примљено: 26. марта 1996			
Орг. јед.	Број	Пролог	Вредност
0603	122/4		

**NASTAVNO-NAUČNOM VEĆU
PRIRODNO-MATEMATIČKOG FAKULTETA
U NOVOM SADU**

Odlukom Nastavno-naučnog veća Prirodno-matematičkog fakulteta u Novom Sadu, donetoj na 17. sednici od 21.03.1996. imenovani smo u komisiju za ocenu urađene doktorske disertacije mr Lazara Lazića, pod naslovom *TAMIŠ I VODOPRIVREDNI PROBLEMI POTAMIŠJA U JUGOSLAVIJI*.

Komisija je preledala rad o čemu veću Prirodno-matematičkog fakulteta u Novom Sadu podnosi sledeći

IZVEŠTAJ

Doktorska disertacija *TAMIŠ I VODOPRIVREDNI PROBLEMI POTAMIŠJA U JUGOSLAVIJI* napisana je na 127 stranica teksta. U tezi se nalazi 59 tabela, 23 grafikona, 9 karata, 25 fotografija i 105 navoda literature. Sastoji se iz dve makro celine. Prvi koji se odnosi na reku Tamiš, predstavlja hidrološku, odnosno potamološku studiju. Na nju se dograđuju vodoprivredni problemi Potamišja, prezentovani u drugom delu disertacije.

Prvi deo sačinjava pet poglavlja. Na početku izložene, opšte karakteristike sliva Tamiša čine podlogu na kojoj se temelji analiza hidrološke studije. Razvođe, odlike vododelnice, površina i druge morfometrijske karakteristike sliva obrađene su profesionalno i veoma precizno uz pomoć detaljnih topografskih karata.

Geološke karakteristike doline Tamiša i njegovog sliva izložene su na osnovu najnovijih podataka zasnovanih na bazi mnogobrojnih bušotina, detaljnih geoloških profila, geološke karte preneogene podloge i najnovijih literarnih podataka. Geomorfološke prilike su date koncizno i pregledno po morfološkim celinama, počevši od Banatskog peska i Južno banatske lesne zaravni, do najnižih, Južno banatske depresije i Aluvijalne ravni Tamiša, sa izvesnim detaljima o mikro-oblicima.

Za obradu klimatskih prilika, korišćeni su podaci četiri meteorološke stanice za period od 34 godine. Obradeni su svi klimatski elementi, sa prevagom podataka o temperaturnim prilikama i padavinama, koji su na hidrološke prilike i najuticajni.

U iscrpnom prikazu pedoloških karakteristika, daju se osobine za 9 tipova i 36 podtipova zemljišta, prisutnih u slivu Tamiša. Posbna pažnja se poklanja mehaničkom sastavu, poroznosti i vodno-fizičkim osobinama zemljišta, što je od primarnog značaja za režim podzemnih voda i za proizvodne vrednosti pojedinih zemljišnih tipova. Na kraju ovih opštih karakteristika prezentuje se biljni i životinjski svet.

Gustina rečne mreže izložena je na osnovu preciznih kartografskih merenja, po metodima Apolova i Nojmana, da bi se, u ovom smislu, odredilo mesto Tamiša u jugoslovenskim razmerama.

Pod naslovom Podzemne vode obrađena je freatska izdan. Analizom je obuhvaćeno 36 pravilno odabranih pijezometara, raspoređenih na pojedinim morfološkim celinama. Koristeći se statističkim podacima, grafičkim i komparativnim metodama, svestranim i detaljnim analizama, autor uočava komplementarnost uticaja pojedinih faktora u prihranjivanju izdani i na osnovu toga određuje režime i druge bitne karakteristike freatskih izdani.

Opis vodotoka, nezaobilazno poglavlje u ovakvim studijama, načinjeno je po delovima doline Tamiša, počevši od prvog izvorišnog dela, do poslednjeg, šestog, pod nazivom Tamiško-dunavska aluvijalna ravan. Opisi su izvršeni na osnovu detaljno izučениh podataka iz literature, kartografskog materijala i veoma opsežnih terenskih istraživanja. Ovde nalazimo dragocene podatke o priobalju, nasipima, osobinama obala, izgledu i morfometrijskim podacima o rečnom koritu, meandrima i sl. Poglavlje se odlikuje i bogaim ilustrativnim materijalom.

Režim Tamiša obrađen je sa aspekta režima vodostaja i režima proticaja. Da bi se došlo do valjanih podataka ovome prethodi analiza režima oticaja koja se temelji na izračunavanju specifičnog oticaja, koeficijenta i visine oticaja, za odgovarajući period. Režim vodostaja analizira se po godišnjim

dobima i mesecima, a za opravdano odabrane periode. Pored srednjih vodostaja, iskazuju se srednji visoki, srednje niski i ekstremni vodostaji. Pažljivom analizom relevantnih faktora određuju se i njihovi uzroci. Podaci su između ostalog pokazali da Tamiš u pogledu režima vodostaja pripada centralno-evropskoj varijanti pluvio-nivalnog režima, kao i Tisa, a ne nivalno-pluvijalnom, kako se ranije smatralo. Režim proticaja je, zbog uključenja Tamiša u Hidrosistem DTD, a potom i isključenja sliva Brzave, urađen za tri različita perioda.

Kvalitet vode Tamiša određuje se analizom odgovarajućih pokazatelja. Tamiš poslednjih godina (1991/93) pripada III ili IV klasi. Konstatuje se permanentno pogoršavanje kvaliteta voda i konstatuje da tome nisu uzročnici samo zagađivači iz Rumunije i naše zemlje, već i smanjena transportna moć, zamuljivanje i oplićavanje, uzročnici eutrofizacije.

Drugi deo, posvećen vodoprivrednim karakteristikama Potamišja, za podlogu ima fizičko geografske odlike sliva, obrađene u prvom delu, sa dodatim granicama Potamišja i prikazom stanovništva, počevši od broja stanovnika, preko prirodnog priraštaja, do struktura i kontigenata stanovništva. Suštinu drugog dela čini uređenje voda i vodotoka sa detaljnom analizom regulacija Tamiša i odvodnjavanjem poljoprivrednih površina. Preostali deo prostora odnosi se na korišćenje voda i vodotoka. Ovde se analizira vodosnabdevanje i kanalisnost naselja Potamišja, a potom navodnjavanje sa ocenom, datom na osnovu argumentovanih podataka, o potrebama za povećanjem irigacionih površina u Potamišju. Dužina plovnog puta na Tamišu je svega 3 km, od ušća do Pančeva, koje zapravo predstavlja dunavsku luku. Ideju o osposobljavanja Tamiša za plovidbu duž većeg dela toka pokazale su neopravdanim i dobro je što se od toga odustalo.

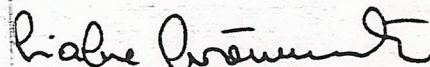
Nasuprot plovidbi, Tamiš je, u odnosu na druge vojvođanske reke bogat ribom. Pored toga, pored reke postoji velik broj povoljnih lokaliteta za izgradnju ribnjaka. Do sada je izgrađeno osam, a planira se izgradnja još šesnaest sličnih objekata, što ne bi trebalo zapostaviti, baš kao ni turističku valorizaciju ovog prostora, obzirom na prisutne prirodne i društvene turističke motive.

Tokom rada autor se oslanjao na odgovarajuću literaturu, u velikoj meri se koristio analitičko-sintetičkim metodama, služio se obimnim statističkim i kartografskim materijalom, grafičkim i komparativnim metodama i detaljnim terenskim istraživanjima.

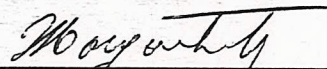
Komisija konstatuje da je kandidat sa uspehom rešio zadatke postavljene u prijavi teze. Studija je urađena na zavidnom tehničkom nivou, sistematizovano i pregledno. Rezultati do kojih se došlo predstavljaju dragocen doprinos geografskoj nauci. Pored teoretskog značaja rezultati mogu naći i višestruku praktičnu primenu.

Na osnovu svega izloženog Komisija predlaže Nastavno-naučnom veću Prirodno-matematičkog fakulteta da prihvati *pozitivnu ocenu* doktorske disertacije *TAMIŠ I VODOPRIVREDNI PROBLEMI POTAMIŠJA U JUGOSLAVIJI* kandidata mr Lazara Lazića i pozove kandidata na odbranu istog.

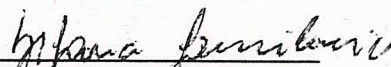
Komisija:

Dr Pavle Tomić, red. prof.
PMF-a u Novom Sadu, predsednik

Dr Živan Bogdanović, red. prof.
PMF-a u Novom Sadu, mentor

Dr Ljiljana Gavrilović, red. prof.
PMF-a u Beogradu, član